

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus »Fejérmegyei Napló a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általalok katolikusok törekvéseinek előmozdítására »Fejérmegyei Napló« czim alatt létesített új lapot mi örömmel helyesljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhoz, 1895. márczius 6-án.

Előfizetési árak:

Egészévre 12 kor., félévre 6 kor., negyedévre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felolós szerkesztő:

BILKEI FERENCZ.

Megjelenik minden kedden, csütörtökön és szombaton este.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Jókai-utca 10.

Egyes számok kaphatók: Rotter Izsák és Weisz Herman tőzsdéjében.

A választási reform.

A mi népképviselői rendszerünk nem egyéb, mint egy óriási hazugság, az igazságnak durva arculapása. Minek kellene lenni? A népakarat nyilvánulásának. És mi lett belőle? A hatalomhoz görcsösen ragaszkodó liberális kormányok fufangos játéka, hogy miként lehessen azt a népakaratot meghamisítani.

Egyébként elég őszinte volt az ő naivitásában a Székesfehérvár és Vidéke, a mely a liberális kormánypart óhajainak kifejezését olyformán látta, hogy az asztalra tesznek száz üveg bort, elfüstölnek néhány száz finom szivart s a bor, meg a potyaszivar csinál oly lelkes hangulatot, hogy egyérműleg kiáltják, miszerint az uralkodó kormánypartnak nálunkaál lelkesebb, önzetlenebb támogatói nincsenek és még sokáig óhajják, de meg is tesznek érte mindent, hogy a szent haza boldogítására minél tovább éljen.

Természetesen rosszul esik aztán — a mit ismét a Székesfehérvári Hírlap elég naiv bevallani — ha egy-egy ilyen jóllakott kortes a városháztéren a buzakalászt földhöz vágja és helyette kitűzi a vörös tollat, szavazván arra a pártra, a melyik a szívének legjobban tetszik.

Természetesen ez még csak a szeli-

debb részlete a komédiának. A sokkal csunyasabb ott kezdődik, a mikor valóságos kiereszszakolják a voksot a szavazóktól, a mikor egyesek szorított helyzetét, anyagi érdekeltségét eszköznek használván, rákényszerítik, hogy a pártjukra szavazzon.

Persze nem kell gondolnunk, hogy csupán a kormánypart vétett így. Az igaz, hogy kilenczven százalékban a kormány emberei követték el a visszaéléseket, de hiszen volt eset, hogy az ellenzék is hasonló fegyverekkel küzdött. Teszem, mikor a tévével ezeltől lezajlott rimaszombati választásnál a függetlenségi párt különféle pressziókat és törvénytelenégeket engedett meg magának, a mikor Kossuth Ferencz maga igyekezett kikutatni, vajjon az új, vagy a régi választási törvények szerint fogják-e a választást elbírálni.

Nincs a világnak egyetlen alkotmányos állama, a melyben ily komédiák megtörténhetnének.

Most, azt mondják, másként lesz. Igazán kíváncsiak vagyunk rá és őszintén mondvá becsületére válnék a kormányának, ha a választási eljárásba valami idvös reformot tudna behozni. Az eddigi újítás, hogy t. i. a választási visszaéléseket a kuria fogja elbírálni, valami, de korántsem elég. Hiszen a korteseknek esztendő óta abban íző a fejük, hogyan lehet a fuvar-

díjak czimén minél több visszaélést elkövetni.

Az új törvénnyel legkevésbé akadályozták meg a hivatalnokok erőszakolását, az egyes pénzintézeteknek, kenyéradóknak a zsarnokoskodását.

Ha a kormány őszintén akar segíteni a dolgon, hozza be a titkos szavazást. Ha a választmánynak igazi politikai meggyőződésére appellál, akkor ne ellenőriztesse azt ezek által. A szavazási urna előtt cselekedjék mindenki a lelkiismerete szerint.

Azután, ha a kormány komolyan foglalkozik a választással, törölje el azt a vizasságot, hogy a választóknak napokat kell elfecseirelni a választási központ felé való vonulásban. Nem százszor könnyebben meglehetné egy szavazatotszedő bizottság, hogy sorba venné a falvakat és egy fél nap, vagy egy nap alatt elvégezné a szavazatok összegyűjtését. Nem kellene a szavazóknak napi járásra menni, nem fordulhatna elő az az emberkinzás, hogy a választók 30—40 órát várakoznak esőben, hóban, vízben azért, hogy legszebb alkotmányos jogukat gyakorolhassák. Aztán nálunk a választás egy kisebbtájta háborúval mérhető össze, a hol nem csupán egyesek, de egész községek hadakoznak egymással, nem elvekkel, hanem fűtykös-

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCZÁJA.

A főpróba.

Lassan gyűltek a főpróbára. Kint az utcán ragyogva ömlött el az ősz meleg, álmosító verőfénye, itt a nagy, üres színházban szinte hideget lehel a sötétség.

Nemsokára megélelkültek a széksorok. Világos asszonyi ruhák vegyültek bele a sötét térfikabátok közé, elfojtott kaczagás volt hallható itt is, ott is. Irodalmi asszonyok ültek itt egytől-egyig, írók, művészek feleségei, vagy maguk is írók és művészek. Egy magas barna színész nő köré többen gyülekeztek. Unnepelt asszony volt és grófnő.

— Méltóságos asszony, hogy lehet az, hogy nem adtak szerepet neked a mai darabban? Te biztosan megmentetted volna.

Egy fiatal Sarcey kérdezte ezt s a grófnő-primadonna gunyosan felelte:

— Oh, hadd el barátom, még könyörög nekem a direktor, hogy huzzam ki a kátyuból a szerkerét. Majd meglátjuk.

— De hát ki az a Fellegly? — kérdezte egy kis újságíró valamelyik támlásszék übléből.

— Már mint szerző? Hát egy új nagyság, aki bizonyára rokona a direktornak.

— Láttad?

— Hogyne! Az operettje próbáin néha megjelent. Koppant szürke ember, valami fizetéses írnok. Még a kelléket is megmagyarágolta.

— Pompás! Hát írrok? Melódiák, amelyek az aktasomok közül repülnek a világba. Na,

csak hogy ne kerüljenek ad akta! — jegyezte meg egy száraz, fáradt arcú kritikus cinikusan.

A színházi zenekar hangolni kezdett. A karmester föllépett a pódiumra és fejére csapott cizlinderrel, hanyagul adta az utasításokat színészeinek.

A suttogás és kaczagás megszűnt. A beszélgetők szétbentek és belehuzódtak a vörös, puha székekbe. A zenekar belefogott a nyitányba.

Sáppadt, vézna, kopottas ember surrant be a színházépület hátsó kis ajtaján.

A szerző volt. Nem volt itt egy bizalmas ismerőse, egy barátja sem. Téveteleg tekintettel vizagálta az arczokat, figyelte, észlelődt. Vajjon hogy fogadják vállalkozását? Megborzadt. Csupa kegyetlen cinizmust, hideg közönyt olvasott az arczokról. Vad kétségbeesés szorította össze a torkát. Kiáltani szeretett volna, hogy ne fogjanak bele az előadásba. Csak tréfált. Nem akar ő birnevet, elismerést. Csak a gunytól kíméljék meg. Csak ne kaczagják ki.

Köny szökött a szeméibe. Szerette volna, hogyha ebben a pillanatban mindenki megérezte volna az ő gyűttrődését és megessett volna rajta a szive. Csak könyörületet akart. Irizott, hogy kikapozgják, rátaposnak. És akkor...

Annai álom, annyi ábránd egyszerre a sárban. Azelőtt olyan jól meg volt velük. Dédelgette, a kebelén melengette őket. Ezután... Iszonyatos lesz az élet a reménység fénye, az álomok csillogása nélkül. Oh, ezeket hagyják meg neki. Ne tépjék ki durva kezekkel!

A nyitány bevezető hangjai recsegeve zen-

dültek meg. Élénk, gyors merész ütemekben szöktek előre a hangok, mintha szabad szárnyas gondolatok esatáztak volna a levegőben.

Az utolsó széksorban felállott a reszkető ember. A sápadtság helyett láng lobbant az arczába, előrehajolt. A gyűttrőlmes gondolatok barázdái elsimultak a homlokáról, nyugodt, sngárzó derű ömlött el az arczán.

Halálcsöndben viharzottak el a nyitány utolsó hangjai. Az emberek egymásra meredtek. A félelem izgézte töltötte el a kebleket, a függöny hideg csöndben emelkedett föl.

Egy karénnel kezdődött az előadás. Lágy, mélabus dal volt, templomi áhíat kelt a nyomába. És egyszerre az első sorban halk ki-mért taps hangzott föl. Megdöbbenve nézett mindenki oda. Azon a helyen ritkán tapsoltak. Főlelmetes ember állt ott, a legezínikusabb kritikuskok egyike. S a karének utolsó akkordja tapsviharba veszett.

Es láz omlott el a széksorok között, lorró, viharos láz, mely úgy hatott, mint árnyékoslató villanás a hideget lehelő sötétségben...

— Direktor, direktor, gratulálunk! Micsoda muzsika és micsoda ember! De hát kerítsd elő nekünk a szerzőt.

A megtámadott színház-igazgató szabadkozott.

— Engedjete meg, nem tudom, hol van. Ma nem láttam.

A grófnő-primadonna felkaczagott.

— Ugyan hagyjátok, hát nem látjátok, hogy a kis hamis meglepetésre dolgozik. Még kisül utóbb, hogy valóságos királyi herceg a szerző. Az, pedig, ne várjátok, hogy hajlongjon előttetek.

sel és rézfokossal. Az igaz, hogy egyszerre meg volna semmissive az a régi disz, a mely a választásokat körülövezte, nem volna eszem-izsom, veszekedés, gyűlködés; hanem volna becsületes parlament, a melynek nem kellene ország-világ előtt pironkodnia, mert jogtipras utján jutott arra a helyre, melyen jogokat védeni van hivatva.

Ha a kormány ilyenformán cselekednék, bizonyára megtisztelnék érte.

Böröndi — Kohn-Kovács.

A mi társadalmunk nagy beteg. Nap-nap után szenzációra ébredünk s ha városunk bünszisztiáját a lefolyt három hétről összeállítandók, abból az óriási zürzavarból, mely az erküles mezején dúl, mint a vásár hangos zajába a rémes halálharang kongása, sivit bele a statisztika száraz adata, mely szerint az erküles, a lelkiismeret, a becsület pusztul, vész menthetetlenül.

Lopás, sikkasztás, hűtlen kezelés, gyilkosság, öngyilkosság állandó rovatot követelnek a hírlapok hasáiban s szinte nem teljes a hírvovat, ha egy-egy ilyen dolgról be nem számolunk. Beteg, nagyon beteg a mi társadalmunk! És hiába, a mely nép tekintélyt nem ismer, Istennel nem törődik, politikában szabados, társadalmában Malthus elvű, testiekben féktelen, melynek papsága meggyalázza, minden szentje írásban és képben pellengérezve van, annak nincs visszatérése a becsület útjára, ha csak oda nem tér vissza bármí áron is, a honnan kiközösítették: hitéhez, hazájához, a tekintély tiszteléséhez.

Néhány nappal ezelőtt, folyó hó 19-én az utcára kerül egy ember neve, a kinek tekintélye, szép állása, kedves családi otthona, felesége, gyermekei vannak, a ki vagyontalan sem volt s látszatra költsékesnek sem lehetett nevezni, csak egy kellett volna, hogy boldog

— Na, na, — mondta mosolyogva az igazgató csak semmi fantázia. A szerző: írrok a városnál a második fizetési osztályból. — Irrok a második fizetési osztályból? És ilyen tehetséges. Lehetetlen. De hát miért titkolóztál vele?

— És a karmestert rohanták most meg... — Igen, mért titkolóztatok vele, mester? A karmester mogorván adott jelt pálczájával a sugólyuk bádogtetején. Maga sem értette ezt a váratlan sikert és bosszankodott miatta.

A függöny újra felgördült. A sötét nézőtérben tombolt a láz. Arról a jól ismert helyről, ahol a legfélelmetesebb kritikus ült, egyre hangzott a taps. Felvonás végén újra látni akarták a szerzőt. A szerencsés szerzőt aki írrok a városnál a második fizetési osztályból.

A hátulsó széksorból vontatottan, remegve indult előre a sáppadt arcú szerző. Kopott, szegényes fekete ruhája kiritt az elegáns, divatos öltözékek közül. Az igazgató észrevette, odasietett és hirtelen magával vonta.

Néhány perc múlva a függöny előtt, az igazgató karján megjelent az írrok. A sötét nézőtér hullámozott s a taps lázasan tört ki.

A főpróba után — délután egy óra volt már s az emberek igen éhesek — a zeneirodalom új csillag, a kopott ruhájú írrok büszkén lépett ki a színházépület hátulsó ajtaján s mikor az ajtó előtt ácsorgó kíváncsi fiatal újságíró gyerekek tisztelőtlenül vették le előtte a kalapjukat, fenhéjazóan, gögösen nézett végig rajtuk és — nem köszönt. Nagy ember volt már.

legyen: tiszta, nyugodt lelkiismeret s az ehhez szükséges acél jellem, becsület. És ez nem volt meg *Böröndinél*. Megdöbbenünk a név hallatára s igaz volt, a mit a fáma beszélt: *Böröndi* Béla ravasz fondorlatokkal, hogy magának finanziaális előnyöket szerezzen, becsapta, megcsalta saját kenyéradóját, a kölcsönös népsegélyző egyület, gscheltelt betétkönyvecskével s emellett áruba bocsátotta saját becsületét is lassankint, a mint eddig megállapítható volt, hitvány 12.000 korona erejéig. Két év óta üzte csalárd munkáját. Eladott egy-egy betétkönyvecskét a rendes érték-áron s a vételár czimén befolyt összeg él kevesebbet vételezett be az egyület javára. A differencia nem tünt fel a pénztárnoknak, mert a magánfél a betéteket a betéti alapnak megfelelőleg fizette. A felszámoló bizottság észrevehette volna a manipulációt, ha csak egyszer is figyelmesen átvizsgálja a számadásokat vagy legalább a végeredményt, mely a fenti idő óta, főleg az osztalék rovat mindig hamis volt. A vizsgálat még folyik s nem lehetetlen, hogy *Böröndy*, bár büne magánvádból fildőzendő, az igazságszolgáltatás kezébe adják. Ez ügyben a székesfejérvári kölcsönös népsegélyző egyesülettől vettük és adjuk a következőket:

Az egyület igazgatósága f. hó 20-án d. e. 10 órakor teljes ülést tartott, és a *Böröndy* által elküvetett visszaélések és azok mérvének megállapítása céljából négy igazgatósági tagot küldött ki, hogy az igazgatók és felügyelőbizottság, valamint a tisztviselők segédkezése mellett a való tényállást derítsék ki és a vizsgálatnak eredményéről az igazgatóságnak tegyenek jelentést, mely alapon azután a további szükséges intézkedések megtételni fognak. Megállapított tény, hogy a visszaéléseket egyedül *Böröndy* követte el a betétek eladásának közvetítésénél és büns cselekménye elkövetéséhez sem a magánfelekkel sem másokkal össze nem játszott. A lehető kár fedezésére az egyület 16000 korona erejéig *Böröndi* ingatlanaira zálogjogot nyert, és az eddigiekből is már annyi bizonyosnak látszik, hogy az okozott kár ezzel fedezetet is nyert, és hogy így az együletet a legnagyobb valószínűség szerint anyagi veszteség nem éri.

A *Böröndi* névvel majdnem egy időben került közzsájr a *Kovács* (Kohn) József postatisztá neve. Nem volt neki elég fiatal kora daczára a 2000 koronás gázi, többre volt szüksége. Segített magán, sikkasztott. Mult hó második felében a különben rokonszenves postatisztát a pénzeslevelek feladásához került s ugyancsak gyorsan felhasználta az alkalmat. Mult hó 27-én ugyanis *Simola* Károlyné gyolcsos olaj-utca 5. sz. alatti lakos egy 730 koronával terhelt levelet küldött egyik segédjével és 16 éves fiával a postára *Kupcsik* Ferencz alsó-lipniczai lakos, gyolcsos nevére czimezve. *Kohn-Kovács* átvette a levelet s arról szabályszerű bevényt állított ki, a pénzes levelet azonban naplójába be nem vezette, hanem saját czéljaira használta fel. Történt, hogy e hó elején *Simoláné* nagyobb gyolcszállítmányt kapott, az utánvételi összeget azonban kifizetni nem tudta, visszaküldte tehát a szállítólevelet *Kupcsik*hoz kiegyenlítés végett. Ez utóbbi megjedtt *Simoláné* fizetéseképtelenségén s fiát küldte le az ügy lebonyolítására. Így jött napfényre a sikkasztás. Kintűnt, hogy *Kupcsik* a 730 koronát nem kapta meg, miért is *Simoláné* bement vasárnap vagyis f. hó 20-án *Kovács*hoz s megreklamálta a küldeményt, *Kovács* fel is vette a reklamációt, de még az nap koczin kiment *Simoláné* lakására, majd a piacra s itt kérte meg, hogy az ügyről senkinek se tegyen említést, mert a pénzes levél

elvezett s a mennyiben a felelősség őt terheli, a pénzt rövid idő alatt megtéríti. *Brünner* felügyelő ez alatt észrevette, hogy a reklamál levél a naplóban elő nem fordul, miért is meghagyta *Kovács*nak, hogy a város területéről távoznia nem szabad, noha *Kovács* igazolásul felhozta, hogy ő a levelet tégnyleg átvette, azonban elfelejtette bevezetni, mignem a levél az alakból eltűnt. A pénz megtérítésére tegnap délig kapott hálásztást. *Kovács* főnöke tilalma daczára táviratilag értesítette vasárnap Budapesten lakó kedvesét, hogy az esti vonattal ott lesz. A rendőrség megátolta ez útjában, később azonban ez megengedett neki. Ezalatt 600 koronát deponáltak *Kovács* hozzátartozói s mert a hiányzó 70 koronát előteremteni nem tudta, *Brünner* felügyelő az esetről értesítette a soproni igazgatóságot, a mely táviratilag rendelte el a bűnvádi följeantés megtételét. Így történt azután, hogy az ügyesség utatására a rendőrség *Kovács*ot tegnap ebéd után letartóztatta s ma délután a rendőrség fogdájából az ügyesség börtönébe átkísértette. Mint értesültünk, a hiányzó 70 korona a mai nap folyamán deponáltatott s a vádlott szabadlábra helyezését kérelmezték.

UJDONSÁGOK.

— Az alsó-alapi „Kath.-Kör“ f. hó 20-án tartotta évi rendes és egyuttal tisztújító közgyűlését a kör tagjainak igen élénk részvétele mellett. *Látiós György* elnök lelkes megnyitójában megemlékezik annak 6 éves multjáról majd rámutat a kath. kör fontosságára a mai vallástalanvilágban, mivel terjesztje a kath. eszméknek, emeli a társadalmi műveltséget és ezek mellett igen számbavehető tényezője az oly annyira szükséges katolikus összetartásnak. Majd *Györgyi* András titkár felsorolja a lefolyt év alatt a kör beléletében történt főbb mozzanatokat, melyek szerint tartott a vallási élet és a közművelődés céljaira szolgáló 15 felolvasás, járt 4 lap. u. m. az „Alkotmány“, „Fejérmegyei Napló“, „Magyar-Heró pater“ és a „Néppárt“. — A könyvtára 63 kötetrel *Látiós György* elnök áldozatkészségével 101-re gyarapodott, tagjainak száma is 17-tel szaporodott. Pénztára javára tartott 2 bált, melynek tiszta jövedelme az eddig befolyt tagsági díjjakkal együtt 423 kpr. 75 fillér.

— A vasuti dalegyesület táncvizsgálma. F. hó 20-án folyt le a dalegyesület táncvizsgálma a „Magyar Király“ szálloda termeiben. Mint egy százlábú polip, úgy munkálkodik s gyűjti a maga tisztességes körébe a társadalom minden osztályát a dalegyesület, melynek ma már neves gárdájában a déli vasuti műhely munkásai a szerephősök. Van egy kitünő védnökük és elnökük *Rauscher* Béla főnök személyében, a ki egy szívvél s lélekkel, a praktikus nagy szellemű ügyes tapintatával s valóban a mai demoralizált erkölcsök közepette látnoki szemmel tekint a jövőbe s megmutatja a módját, hogy lehet az embert emberi értékében megismerni s nevelni úgy, hogy az egyén is nyer értékében s a társadalmat pedig örök hálára kötelezi. Ez az egyedüli egyesületünk, a melyről tudjuk, hatásában látjuk, hogy eleven erő lüktet ereiben, hogy él és az életre jótékony. Mindenki tudja ezt már városunkban s hatásában látjuk, hogy e kiváló egyesület számottevő tényezője társadalmi életünknek. Jól is esett nekünk, midőn ott láttuk a nehéz munka emberei között meggyénk és városunk főispánját, *Fidák* Pál bárót, a ki *Hussár* Agoston alispánnal örömet fejezte ki a meglepően szép eredmény felett, melyet a dalárda ez alkalommal is elért. Ifj. *Jámbor* Zsigmond zene-tanár fáradhatlan buzgalma, oadaadó törekvése s ügyes rátermettsége a tagok kitarbó szorgalmával párosulva oly magas nivóra emelték a dalegyesületet, hogy osztatlan elismerésünk s a közönség gyakori tapsvihara igazán jól meg-

érdemelt jutalma volt a működők szorgalmának. „A magyar nyelv“ a balatoni nóták s a régi nóta között siker tekintetében választani nehéz volna. Erőteljes, iskolázott hang, jó vezetés s kellemes konzonancia jellemezték az egyes énekszámokat s hisszük, hogy a kassai dalversenyen is a kitüntetés koszorúja fogja jutalmazni a szorgalmas törekvést. Hedrik szavata, Heigel monologja szintén dicséretet érdemel.

A táncvizsgalóm lefolyása kedves, kedélyes volt. Fesztelen jókedv, derült hangulat a boldogság sugarával övezte a fiatalságot s a baj csak az lehetett: hogy ennek is vége volt. A jelenlevő hölgyek vévsora a következő:

Asszonyok: Biró Józsefné, Brittig Simonné, Berger Ignácné (N.-Kanizsa), Bukács Béláné, Bogárné Gyuláné, Csapó Lászlóné, Gulrich Sebestyenné, Gesztesi Andrásné, Gáncs Pálné, Gróf Imréné, Harr Jánosné, Horváth Istvánné, Herdi Lajosné, Hochstädter Józsefné, Kreucz Jánosné, Kovács Györgyné, Kokály Rudolfiné, Körösi Jánosné, Körösi Gyuláné, Lézer Józsefné, Lánckzi Istvánné, Lechner Györgyné, Metykó Istvánné, Markován Józsefné, Mayer Ferenczné, Nyakas Fereuczné Németh Jánosné, Papp Imréné, Streit Jakabné, öv. Stigler Józsefné, Schmied Józsefné, Sziber Sándorné, Sztupa Jánosné, Torzsák Pálné, Veichinger Ödönné, Valkár Jánosné, Welcz Jánosné, Vargha Endréné, Vekerle Ferenczné, öv. Vekerle Ferenczné.

Leányok: Albl Margit, Arany Katicza, Babotai Katicza, Bäder Juliska, Brittig Margit, Berger Ilona, Czina Teruska, Garas Jolán, Gulrich Etel, Hortolányi Ilonka, Hekele nővérek, Horváth Katicza, Ilkovits Róza, Juhász Czeza, Kreucz Lánuska, Kovács Gizella, Körösi Valéria, Langmár Katicza, Lézer Gizella, Lánckzi nővérek, Metykó nővérek, Móna Rózácska, Poós nővérek, Pap Lidike (Polgárdi), Pavel Juliska, Stigler Mariska, Sziber Vilma, Sziits Katicza, Viniczai nővérek, Velezl Margit, Vekerle Emma, stb. stb.

Hangverseny. A helybeli kath. főgimnázium ifjusága a saját segélyező egyesülete javára február hó 2-án d. u. 5 órakor az intézet dísztermében hangversenyt rendez a következő műsorral: 1. „Bevezetés“ a „Büvös vadász“ cz. operából, Weber-től; — előadja: Hermann Ede zenetanár ur vezetése alatt az (ez alkalomra szervezett) ifjusági zenekar. 2. „Gózhajón“, svéd ének, Lindblad Frigyes-től; — előadja: az ifjusági énekar. 3. „Zizim“, Zalár József-től; — szavalja: Hankó Vilmos VIII. o. t. 4. „Walzer“, Moskowszky-tól; — zongorán előadja: Say Tekla k. a. 5. „Magyar Ábránd“, Kéler Belától; — hegedűn előadja: Hermann László I. o. t., zongorán kíséri: Schwarzbach Flóra k. a. 6. a) „Impromptu“ Schubert-től; b) „Dal“, Strammeltől; — előadja: a zenekar. 7. „Az együgyű paraszt“, Szentjóni Szabó Lászlótól; — szavalja: Izinger Pál VIII. o. t. 8. „Magyar Népdaok“, — énekl: Tóth Laura k. a., zongorán kíséri: Dubovszky Elemér VIII. o. t. 9. „Andante“ (Trio), Beethoven 5-dik Symphoniájából; — előadja: Schwarzbach Flóra k. a. (harmonium), Say Tekla k. a. (zongora), Sücs Andor VIII. o. t. (hegedű). 10. „Dalra fel“, Abt Ferencz-től; — énekl: az ifj. énekar. 11. „Magyar induló“, — előadja: az ifjusági zenekar.

A nagy hideg című, lapunk mult esztendői számában megjelent közleményre dr. Kuthy József, főreál iskolai igazgató 19-én, szombatban a következő nyilatkozatot küldötte be hozzánk:

Tekintetes Szerkesztő Ur!

A „Fejérmegyei Napló“ utolsó számának hírvorotában a helyb. állami főreáliskoláról oly közlemény jelent meg, melyet szó nélkül nem hagyhatok. A közlemény szerint az intézet rom. kath. tanulói „egy tanárúcsi“ utasítása szerint a mult vasárnapon nem mentek templomba, s ezért a lap felírja a rom. kath. hitoktatót, hogy tegyen lépéseket „a mulatságos intézkedés megszüntetésére.“

Hát t. Szerkesztő Ur, annyire kedélyesen nálunk nem megy a dolog. A székesfehérvári állami főreáliskolának ez idő szerint én vagyok

az igazgatója s a meddig én vagyok, itt sem a tanárúcsik sem a hitoktatók nem intézkednek, nem, még a Fejérmegyei Napló sem, hanem én.

A tényállás pedig ez. A főreáliskola rom. kath. tanulói minden vasárnap reggel az intézet tornatermében szent beszédet hallgatnak s ezután isteni tiszteletre a papnöveldéi templomba vonulnak. Ez a templom tudvalegleg messze fekszik a főreáliskolai épülettől. Már az 1893. évben több szülő panaszzal jött hozzám, hogy a téli nagy hidegben a gyermekek lába a reáliskolától a templomig való menetben nagyon megfázik, s a templomban való mozdulatlan tartózkodás alatt elfagy: azért az akkori rom. kath. hittanár urral, Horváth István mostani belvárosi plebánussal abban állapodtunk meg, hogy addig, míg a nagy hideg tart, a szent beszéd után az intézet tornatermében egyházi énektanítás legyen, s a jobban öltözött fiúknak ajánljuk, hogy ének után a lakásukhoz közel eső templomba menjenek, a gyengébben öltözöttek pedig térjenek haza. Természetesen megállapodtunk abban is, hogy a hitoktató ezen intézkedést a megyés püspök urnál bejelentse.

Nos tehát tudja meg a Fejérmegyei Napló, hogy ezen eljárását a boldogult Steiner püspök jóváhagyolag tudomásul vette, s azóta — természetesen mindig a püspök tudomásával — három, vagy négy télen át a zordanabb időben ezt az eljárást követtük.

Most sem történt más. Midőn január elején a szokatlanul hideg idő beállott, megmondtam a jelenlegi hitoktató urnak, hogy iskolánk szokott eljárását jelentse be a püspöki helyettes urnál. Ily előzmények után a mult vasárnapon templomba menetel helyett egyházi énektanulás volt, a melynek végétével magam ajánlottam az ifjaknak, hogy a jól öltözött tanulók isteni tiszteletre menjenek.

Székesfejérvárott, 1091. január 18-án.

Dr. Kuthy József,
kir. főigazgató.

Lapunk mult szombati számában megjelent közleményhez egy-két megjegyzést fűzünk. Előfordul benne az a kifejezés, hogy a főigazgató ur a bold. püspök állítólagos jóváhagyásával igazolja a főreáliskola tanulóinak templomba nem járását. Mivel az „állítólagos“ szót egyesek nehézményezték, kijelentjük, hogy azt az értelmet akartuk neki adni, hogy a mit mi nem tudunk, azt más állítja, ebből azonban nem az következik, hogy az az állítás nem igaz. Továbbá a főigazgató ur arról értesít bennünket, hogy a bold. püspök szt. Sebestyén napjára vonatkozólag hozzá semmitéle írásbeli rendelkezést nem küldött, hanem a hitoktatókat szólította fel írásban, hogy hassanak oda, miszerint szent Sebestyén napján délután se legyen előadás.

Végül, mielőtt az egész ügyet befejeznék, azt jegyezzük meg, hogy lapunkban azért jelent meg a kérdéses cikk, mert az egyház törvényeiről volt szó, a mely nyilván kötelez minden keresztény katolikus embert, a ki már eszével él, hogy ünnepeken és vasárnap szent misét hallgasson.

Egy bevallottan kath. lapnak, azt hisszük, senki nem fogja fölírni, hogy ha az egyház törvényei mellett szót emel.

Azt, hogy egyes szülők gyermekeik miatt kétségbeesnek, nem csodáljuk, hiszen akárhány szülő kétségbeesik gyermekének tanulással való túlterheltsége miatt is, az intézet vezetői még sem hajlandók ezek miatt a tantvert megváltoztatni. Voltunk diákok mi is, végig szenvedtünk nagyobb hidegeket is és pedig a jégen többet, mint a templomban s Istennek hála, még mindig ép erőnek és egészségnak örvendünk. Tehát azt hisszük, hogy leginkább egyes szülőknek tulságosan aggodó szereteite indította az intézet mélyen tisztelt vezetőit az említett intézkedés megtevésére.

Végül a boldogult püspök és a jelenlegi káptalani helynöknek jóváhagyására vonatkozólag az a véleményünk, hogy azt inkább a „tolerari posse“ értelmében kell felfognunk s mint ilyet megítélnünk és nem mint olyan körülményt, mely a mi felszólalásukait elítélné, különösen akkor, a midőn nyilvánvaló dolog, hogy mi azon közlemény megjelenésekor ezen engedményről nem tudtunk. Azt, hogy ezen

engedmény fölszólalásunk következtében köz tudomásra jutott, úgy gondoljuk, e mint egyrészt igazolja az intézet előjárásának eljárását, egyuttal azokat is megnyugtatta, a kik velünk együtt az egyház törvényeinek egy tanintézet részéről való mikénti megtartását figyelemmel kísérik.

Üdvarias tolvaj. Udvariasabb tolvajt valóban ritkán lehetne találni, mint az volt, a ki f. hó 20-án reggel 8 és 9 óra között Tungler József ácseségéd Sarló-utca 18. sz. alatti lakásáról egy ezüst órát és 10 korona készpénzt elloptott. Udvarias és kiméletes volt nagyon, mert hátrahagyta a névjegyet név nélkül e sorokkal: „Kedves Barátom! A ruhára nincs szükségem, csak az órát és pénzedet viszem magammal.“ A károsult ácseségéd sorra járta jóbarátait, legigazabb jóbarátja azonban, kinek a kis farsangi köitségre szüksége volt, eddig nem találkozott.

Üngyilkos honvéd. Sümegi János előszállási illetőségi közhonvéd már második esztendőjét szolgálta, de sehogyan sem tudott megbarátkozni a katonai komisz étellel. Huzamosabb ideig a dandár-irodába volt vezényelve mint kiülőncz, most pedig néhány kincstári ló mellett volt löápoló. A viharos multu katonára, ki színész, majd kárpitós volt az utóbbi időben adósságba keveredett s valószínű a büntetéstől való félelmében, ma reggel a Malom-utczában levő istállóban szolgálati fegyverrel szíven lötte magát. A csapatkórházba szállították.

Zárkörü táncestély. A „Felmayer István és fia“ helybeli kékfestő-gyár hivatalnokai és szakmunkásai igen sikerült táncestélyt rendeztek f. hó 19-én a „Magyar Király“ szálloda termeiben. Derült jó hangulat uralta a jelenvöltoakat egész a reggeli órákig s mindenki megelégedetten hagyta el a termet, mert ugyancsak kivették részüket a bálí örömeiből.

Kedélyes estély. „A székesfejérvári iparos ifjak önképző-köre“ folyó hó 27-én, azaz vasárnap a kör szarka-utca 6. szám alatti helyiségben saját pénztára javára felolvasás, szavaltat és tánczcal egybekötött kedélyes estét rendez, melyre a meghívók már szétküldettek. Kezdeté este 8 órakor, belépti díj tetszés szerint.

Köszönetnyilvánítás. A Felmayer István és Fiai kékfestő gyár alkalmazottjai által 1901. évi január hó 19-én tartott táncmulatságon felülfizettek: A csász. kir. szab. Neukirchener kartongyár részvény-társaság (Bécs) 100 kor., Kelnér és Taussig czég (Bécs) 40 kor., A neukirchener kartongyár részvény-társaság személyzete (Neukirchen) 30 kor., Deutschmann és Feldheim czég (Budapest) 20 kor., dr. Eisenbarth Károly, öv. Felmayer Istvánné (Budapest), öv. Felmayer Károlyné, dr. Lauschmann Gyula 20—20 kor., Pollák Gusztáv és társa czég 12 kor., Bauer Adolf (Bécs), ifj. Eisenbarth Agoston, Poncière budapesti biztosító intézet főügynöksége, Gerő Jakab, dr. Kohn Károly, Krausz Adolf fiai czég, Schützer Jakab, Topits József fia czég (Budapest), Wertheim Armin 10—10 kor., Grünfeld Pál, Maister Adolf 8—8 kor., Barnai Ignácz Hübner Károly, Montskó Flórián 6—6 kor., Brückmann Róbert, öv. Hahn Jakabné 5—5 kor., Arany Ilona, Achaty Antal, Deutsch Béla, Monchy Ferencz, Gaál István, Gendör Sándor, Grotta Vilmos, Havas és Weisz czég, Herczeg József, lovag Hochstetter Rudolf, dr. Huszár Adolf, Kiss Ignácz, Kohn Adolf, Kovács Alajos, Montskó Ferencz, Neunstiell Henrik, zsolnai Plossek Ferencz, öv. dr. Preisch Lipótné, Ráfi József, Richter Engelbert, Scheinfusz Gusztáv, Szántó Jenő, Wolf Dominik 4—4 kor., Flits Miklós, id. Löwinger Mór, Schnetzer Nándor, Wertheim Pál 3—3 kor., Bocsa Gyula Csehi János, Dombrovsky János, Endersz János, Felner Soma, Gallus Péter, Grocz Kálmán, Grosz Bernát, Gyökér József, Havranek Jenő, Heigerl Jakab, Heisz Rudolf, Klein Ignácz, Kletz Gyula, Meszlényi Lajos, Minnich Miklós, N. N., N. N., Pfinn István, Pischel Agoston, Schlammdinger Lajos, Schmiedl József, Stern Mór, Tóth Artur, Tóth István, Türk József, 2—2 kor., Havranek Antal, Herczeg Hugó, Kráiner Károly, L. B., Löwinger Gyula, Weisz Adolf 1—1 kor.

A székesfehérvári délvasuti műhely dolgozóinak egyesületi által f. hó 20-án tartott jótékony-célú hangverseny és táncszelvény alkalmával felülhíztettek: Rauscher Béla 10 kor., Barnai Ignác 6 kor., Fiáth Pál báró 4 kor. 80 fill., Reé István 4 kor., ifj. Tógl Gyula 3 kor. 80 fill., Knittelhoffer Ferenc 3 kor., Huszár Ágost, Trummer Sándor, N. N. 2-2 kor. 80 fill., Lechner György, N. N. 2-2 kor. 40 fill., Szieber Sándor, Hochstädter József, Kaufmann F., Bárti Pál, Bukáts B. Gróf Imre, Mayer Ferenc, Bognár Gyula 2-2 kor., Körösi Gyula 1 kor. 60 fill., Vernig Richard, Bíró József 1-1 kor. 20 fill., Polczér Péter, Grüner Ede, Heigl Gyula, Kapitány Viktor, Láncozki István, Szabady László, Szukop István, Kozák János, Jávorszki Ferenc, Bors József, Hekole József, Német István, Szaváry N., N. N., 1-1 kor., Berger Gyula, Luttor Ferenc, Ungvári Mihály, Múksz Károly, N. N., Radovits József, Satelit László, N. N., N. N., Ditmár József, Schwalm Viktor, Auerbach Nándor, Knazoviczky Béla, Kubik János, Saphács Károly 80-80 fill., Vadász Gyula, Lézer József, Krecz János, N. N., Gulrich Imre, Metykó István, Kollmann József 60-60 fill., Sztupa János, Sztupa István, Kirchner N. 40 40 f., Kovács Ferenc 20 fill.

A fenti felülhíztésekért mindkét táncmulatság rendezői ez uton is halás köszönetüket nyilvánítják.

Czigányaink. Sok baja van városunknak a cigányokkal, a vagyonjog retteggett ellenségével. A hol lehet elesipük, ellopják, a mi mozdítható. Az emberiség persze kénytelen tűrni, hogy állandóan ilyen veszedelmes szomszédság környéke. Pedig mennyit fűt már a tudósoknak és nem tudósoknak a feje, hogy az emberiséget ettől a kellemetlen vendégsereg-től megszabadítsa, a mely vigan él, a nélkül, hogy dolgozza, henyl és mégis meg van a mindennapi falatja. Mi ajánlunk egy jót a városi rendőrségnek, a melylyel, biztosíthatjuk, könnyű szerrel megszabadul az egész csürhétől. Tegyen úgy, mint Szeged város rendőrsége tesz. Azok vettek a város költségén egy lönyöröllöt, a melyet aztán soha többé meg nem élesítettek. Ha aztán egy cigány a határba keveredett, lefogták, lett légyen az erősebb, avagy a szépnemhez tartozó, irgalom nélkül megszabadították szalmával és tollal ékeskedő gubanczától. Azzal, hogy ordított s a mennybéli szentek mindenféle armádjájára esküdött, hogy ő rögtön meghal, nem törődtek. Mikor aztán szabadon eresztették, első dolga volt hóna alá szedni a lábait úgy kifutott Szeged város széles határából, hogy csak a szélén állott meg. Ott aztán ünnepélyes átkot mondott Szeged város érdemes tanácsára nemkülönben az ollók minden fajtájára és úgy eltávozott, hogy többé kirét sem hallották. Így szabadult meg Szeged városa a czióányoktól, a kik ott teher holló számba mennek s ha odakeverednek, valamennyien riva szaladnak el. Tessék megbizonyosodni róla, vagy tessék megpróbálni, a siker biztos is elég olcsó!

A hasmsztós Wirt. Folyó hó 20-án este együtt töltötték az időt a gypmesteri telep segédszobájában Wirth Lajos, Weissinger János, Mátyas József és Mahler Nándor peczérlegények. A velük levő Wirt Lajos ittasi állapotban folyton kötekedett Weisingerrel s ez utóbbi, midőn Wirt egy nagy késsel kezében hadonázott s halállal fenyegetett mindenkit, kiment az udvarra. Wirtnek azonban ekkor sem hiult le a vére, az ajtó mögött lesbe állt Weisinger ellen, a ki csakugyan vissza is tért a szobába, a hova azonban be nem mehetett, mert Wirt hasába mirtotta a kést s végig hasította a haskérget. A sebesült gazdjára lakása felé menekült, a konyhában azonban már eszméletlenül összeesett. Schmiechlechner György és Kuti Ferenc peczérlegények a telepről jöven, a zámoslyi sorompónál értesültek a történetekről; Kuti a rendőrséghez sietett, Schmiechlechner pedig visszament a telepre, a hol Wirt őt is késsel támadta meg. Eleinte menekülni akart, midőn azonban Wirt az üldözéssel felhagyni nem akart, sőt leszurással fenyegette, felkapott egy husángot s azzal harcoképtelenné tette. A rendőrség a két sebesültet a megyei kórházba szállította a hol

Tömöri József vizsgálóbíró még az éj folyamán kihallgatta Weisingert, a ki most már a halállal vidódik. Wirt sebe nem életveszélyes, sőt néhány nap múlva felgyógyul. Schmiechlechner önként jelentkezett a rendőrségnek s tekintettel arra, hogy tettét önvédelemből követte el, szabadlában hagyatott.

Üzletáthelyezés. Tisztelettel van szerencsém értesíteni a nagyérdemű közönséget, hogy eddig a Szőgyény-utca, Hamvasy-féle házban volt s 20 éven a közönség teljes megelégedésére vezetett **fodrász-üzletemet** 1901. január hó -től **Városház-tér, Pléhánia-épület** (kenyérpiacz) helyeztem át, a hol is azt egészen újonnan berendezve a nagyérdemű közönség rendelkezésére bocsátom. Kérve a szives pártfogást, maradok mély tisztelettel **Wild József**, fodrász.

Színház.

Január 19.

Szombaton "A csók"-ot adták **Fóti Frida** jutalomjátékául, a ki élénk temperamentuma, keresetlen előadása, kedves, természetes beszéd-modorával kiérdemelte s meg is nyerte a közönség szeretetét. A megjutalmazott kis naiva Maritta szerepét szépen játszotta és helyesen fogta fel. Okos, életvidám, pajkos lány volt, am.át ez a szerep kívánja. A vig-játék hajjához sehohem lett hűtlenné, a szép versek által nem hagyta magát üres deklamálásra csábitani, mindig természetesen beszélt — épugy mint Carlója (Kovács) kinek ez igen szerencsés estéje volt. — Maritának azt a jelenetét azonban, melyben a királynak az igazi csókot magyarázza, még jobban ki kellett volna színeznie és azt nem pergő nyelvel pajkosan elcsicseregni, hanem kissé fojtott hangon — hisz éj van, — több bensőséggel és közvetlenséggel kell elmondani. Maritta forró véru szerelmes lány s midőn a tiltott csók gyönyöréről beszél, epedő szomjúsággal varázsolja maga elé Carlót és a tiltott gyümölcsöt. Ez a közvetlenség hat a fiatal királyra annyira, hogy lelkét egészen átalakítja, magából kiforgatja s nem a pórcsók külsége. **F. Lányi** Irma méltóságos királyné volt, a IV. felvonásban különösen a királylával való költői szárnyalása jelenet művészi volt s megérdemelt kitérő tapsokkal kísérték. **Halmay** Adolárja jól átgondolt alakítás. **Tiszay** is jó volt Sobrinus szerepében.

IRODALOM.

Vörösmarty emlékkönyve.

A székesfehérvári Vörösmarty-kör nem csupán a nagy költőnek emelt emléket, hanem önmagának is, mikor a Vörösmarty emlékkönyvét kiadta.

Egy valóságos kincsesbánya az, a melyet a nagy költőről, annak életviszonyairól, összeköttetéseiről összehalmoztak. Szépek, elragadó Vörösmarty munkái, az ember lelke fölhevül, fantáziáját csodás dolgokkal népesíti be olvasásakor, de mikor elolvastuk, mikor megkedveltük, mikor tudjuk, hogy egy egész nemzet valjha őt a magának, hogy a költő alkotórése Magyarországnak, a ki nélkül sok mindenféle nem úgy volna, mint a hogyan van, akkor önkéntelenül buzdul fel bennünk a vágy, hogy a nagy költőt ne csupán munkáiból, hanem egyébként, magánviszonyaiban, családi életében, anyjához, feleségéhez, gyermekeihez való viszonyában is megismerhessük. Kíváncsiak vagyunk tudni, kik voltak jó barátai, milyen benső viszonyban volt velük, mint hazájának

egy nagy fia mily összeköttetésben állott az országot mozgató hatalmakkal? Mindezekkel — már t. i. a mennyire lehetséges — megismertett bennünket a Vörösmarty emlékkönyve.

A hatalmas, nagyalaku, 500 lapra terjedő munka első sorban a Fejérvárott lezajlott Vörösmarty ünneppel foglalkozik. Megelevenedik lelkünk előtt az az álomszerű kép, a melyre mindannyian büszkék lehetünk. Közli az összes beszédeket, a melyek elhangzottak, első sorban azt a remek emlékbeszédet, a melylyel dr. Vass Bertalan főgymn. igazgató egyszerre az egész ország figyelmét magára irányította. Utána a többi beszédeket, végül a Budapesten, a Petőfi-társaságban, a Kisfaludy-társaságban és az Egyetemi ifjuság ünnepén a nagy költőről elhangzott előadásokat.

Ezután a Vörösmarty halála alkalmával megjelent jelesebb cikkek következnek. Közli Tóth Lőrinczről, Jókaitól. Beöthytál stb., valamint B. Eötvös Józsefnek és B. Kemény Zsigmondnak emlékbeszédeit.

Ezt követik a költő családjára vonatkozó adatok. Atyjának az Officium Rákóczyanum-féle imádságos könyv táblája (képpen), a madari keresztelési anyakönyv fénykép másolata stb. Vörösmarty önéletrajzi feljegyzései, értesítői a székesfehérvári főgymnáziumból, ké-öbbsi bizonyítványai, egyéb okmányai, szobra, apróságok: erszénye, lépe stb. mind fényképi másolatban.

A mű legnagyobb részét, körülbelül 300 lapot a költő levelezései foglalják el. Politikáról edes kevés van bennük, hiszen mit az emlékkönyv összeállítója is már előbb jelezte, azoknak legnagyobb része elpusztult akkor, mikor 1848-ban Pázmándy Dénesnél, a képviselőház akkori elnökénél házkutatást tartottak, a költő maga is megijedt s valamennyi ilyenmü levelet, a melylyel valakire esetleg baj háromolhatnék, mind a kályhába dobatta. Így tehát, jórészt csak a politikában szerepelt nagy emberek levelei kerülhetnek a világ elé, a melyek annál érdekesebbek, mert a költő magánviszonyait, gondolkodás módját, baráti összeköttetéseit világítja meg. Legkiválóbbak közülük Deák Ferencnek a költőhöz írt levelei. A két nagy embert ifjú koruktól egész életük végeig benső baráti viszony kötötte egymáshoz. 27 levelet találunk itt a haza bölcsőtől. Kedvesek s igazi meleg szeretetet árasztanak a költőnek édesanyjához és feleségéhez írt levelei. Ezekén kívül Vörösmarty levelezett korának legtöbb nagy emberével, ámbar szerény ember akart lenni, de ismerői mindig kiemelkedő alaknak tartották. Nagyon fontoságu az az irodalmi reperi-torium, a mely a Vörösmartyra vonatkozó irodalmi közleményeket ismerteti.

Ujra csak ismételtelhetjük, hogy a Vörösmarty-kör hálaára kötelezte Vörösmarty tisztelőit és igazi hazafias cselekedetet művelt, a midőn a könyv megjelenését lehetővé tette.

Utána természetesen legnagyobb dícséret **Czapáry** László dr. főgymn. tanárt, a kör tudós titkárat illeti, a ki azt az óriási munkát oly ritka szakavatottsággal és lelkiismeretességgel végezte.

Végül a könyv kiállítását kell kiemelniünk, a mely a Szammer Imre cézég nyomdáját dícséri. Tiszta, mindenütt szép nyomás, kiváló ízlés, úgy, hogy valóban megérdemli azt a dícséretet, a melylyel egy elsőrendű fővárosi lap a kitünő nyomdának adozik. Azt hisszük, hogy Károly János nagyprépost és káptalani helynök nagy munkáján, Fejérmegye monografiáján kívül nem igen jelent meg Fejérvárott ily nagy és szép munka.

B.